

JOHAN ÅBERG

SKRÄDDARNE I
GREIFFENHAGEN

Johan Åberg

Skräddarne i Greiffenhagen

«Public Domain»

Åberg J.

Skräddarne i Greiffenhagen / J. Åberg — «Public Domain»,

Содержание

1	5
Конец ознакомительного фрагмента.	9

J. O. Åberg

Skräddarne i Greiffenhagen

Julberättelse från trettioåriga kriget

1

Martin Luther, en af sin tids mäktigaste snillen, hade skakat påfvedömet djupt i dess grundvalar. Hans efterföljare blefvo efter hand flere, och inom kort voro de så manstarke, att de vågade bjuda österrikiske kejsaren, den katolska lärans förkämpe i Tyskland, spetsen. Det var i Böhmen, i dess hufvudstad Prag, der ännu minnesmärken efter svenskarne och Königsmark finnas, som lågan först bröt ut. Det var der, som de bömiske herrarne, ännu tiilgifne den lära, som Johan Huss, Luthers föregångare, predikat, och bland desse Mathias von Thurn, en sedermera under Gustaf Adolfs krigståg särdeles ryktbar svensk krigare, med våld drefvo kejsarens utskickade ur samlingssalarna. Därifrån spridde sig också blixtnabbt den låga, som sedan under mera än ett fjerdedels sekel förhärjade Germaniena jord och förminskade dess befolkning i betydlig grad. Krigets lycka skiftade beständigt. An hade katolikerna, än protestanterna öfvervigten, men mest likväl de först nämnde genom sine ypperliga fältherrar Tilly och Wallenstein. Så beslöt ändtligen Danmarks krigiske monark att ila de förtryckta protestanterna till hjälp. Viljan var god, men förmågan sträckte sig icke just långt, ty genom slaget vid Lutter am Barenberge slutade hans korta fälttåg. Hans länder översvämmades af Wallensteins roflystna skaror, och det var endast med stor nöd som han erhöll fred. Till hvem skulle nu Tysklands förtryckte protestanter vända sig? Fans det väl någon, som skulle våga träda upp mot den mäktige man, som svurit en dyr ed på att intaga det hårdnackadt försvarade Stralsund, "äfvén om det vore bundet med kedjor vid himmelen?"

Ja, en sådan fans, och det var Sveriges unge konung, Gustaf II Adolf, han, som af Polens konung med våld måste tilltvinga sig konunganamnet. Han gick sommaren 1630 med en liten här, knappt 15,000 man stark, blott en obetydlighet i jämförelse med de kejsarliga arméerne, modigt öfver till Tyskland, landsteg sjelfva midsommardagen på Usedom, och började ofördröjligen sitt ädla befrielseverk. Hans förtröstan stod till Gud och de tyske protestantiske furstarne, och af båda erhöll han hjälp. Hans segerbana var kort, men den var glänsande som ingen annans, och följderne deraf blefvo, att vi, den dag som i dag är kunna sitta lugna för det påfviska öfverväldet med dess despotism och dess styggelser. Det var i början af denna hans lysande segerbana, som de här nedan skildrade händelserna tilldrog sig.

En af den lilla staden Greiffenhagens förnämsta gator var Helgonagatan, som tog sin början vid Oderfloden och derefter lopp rakt igenom staden på längden. Såsom varande en af pulsådorna i Greiffenhagen, pryddes denna gata icke blott af de förnämsta och vackraste husen, utan äfvén af de största butikerna, der de olika alstren af den tidens odling och flit voro att finna. Der utbjödo klädmäklarne sina granna tyger, der prisade vapensmederna förträffligheten hos sina vapen, en starkt efterfrågad vara i dessa oroliga tider, der ljödo också från stadens förnämsta näringsställe, "Kung Gambrinus", kroaternas och wallonernas sånger, under det stadens borgare och handtverkare mera lågmäldt utbytte sina tankar om ställningar och förhållanden.

I närheten af nämnde näringsställe låg ett vackert tvåvåningshus tillhörigt mästerskräddaren Hans Wippenbach, ålderman för sitt skrå. Den vördnadsvärde mästaren åtnjöt allas aktning och var äfvén förtjent af den. Hvad som också bidrog till att höja hans anseende och äfvén i viss mån sprida glans öfver hans födelsestad, var att Hans Wippenbach var en fulländad mästर्सångare, som tre gånger vunnit första priset i Nürnberg, dit han begifvit sig på besök till der boende släktingar. Och äfvén nu, på gamla dagar, kunde "mäster Hans", såsom han vanligtvis benämndes, sjunga vackra saker om

ett uppgifvet ämne. Dermed brukade han också vid gillen och andra högtidliga tillfällen uppbygga sina åhörare.

Men den dag, på hvars afton vi besöka den gamle, eller dagen före julaftonen 1630, sjöng icke "mäster Hans". Hans öga var sorgset och hans fjät tunga, der han med händerna på ryggen vandrade fram och åter i sitt arbetsrum, beläget en trappa upp i det ofvan nämnda huset. Han var icke heller ensam, ty i den stora och med bibliska bilder utsirade ländstolen hade hans yrkesbroder, den ett par år yngre mästerskräddaren Franz Schwanenfelz, tagit plats. Denne var isynnerhet vida beryktad för sin stora kroppsstyrka och sin förmåga att handtera slagsvärdet. Också var det han, som vid alla inom staden förefallande misshälligheter, någonting vanligt, alldenstund innevånarne bestodo af protestanter och papister, anförde de förre, och nästan alltid med framgång. Nu hade han dock varit nödsakad att för egen säkerhets skull sticka svärdet i skidan sedan katolikerna blifvit honom betydligt öfverlägsne genom den hjälp de erhållit, när den kejsrliche fältmarskalken von Schaumburg förlade italienaren Fernando da Capua med 2,500 man i staden. Men grämelsen häröfver höll hans starka själ i ständig spänning, och dag efter dag forskade han ifrigt efter ett gynnsamt tillfälle att få utkräfva en blodig hämnd på de öfvermodiga fienderna, som icke aktat för rof att två gånger utplundra hans hus, den andra gången så grundligt, att den gamle måste njuta sin hvila snart sagdt på bara golfvet.

Den ofvan nämnda dagen var Schwanenfelz mäktade vred, och han hade kommit till sin vän endast i afsigt att riktigt få utgjuta denna sin vrede. Sedan han för den skull öfverlagt en stund och mer än en gång häftigt dragit slagsvärdet ur skidan, som ville han med ens hugga till, sade han:

"Stanna, Hans, och hör hvad jag har att säga."

Mästersångaren gjorde halt och närmade sig den stora ländstolen, nyfiken att få höra hvad yrkesbrodern nu hade för en jobbspost att frambara, ty af tonfallet i Schwanenfelz' röst slöt han sig till, att underrättelsen icke skulle vara af det lyckliga slaget.

Schwanenfelz fortfor:

"Den der Fernando da Capua har förtjent alla möjliga evighetens straff, och om hans bröder, och hundratals lata munkar ville läsa tusende messor för hans svarta själ, så borde dessa böner ändå icke kunna befria honom från skärselden."

"Hur så", inföll Wippenbach ifrigt och en smula förargad. "Du talar som om du öfvergått till de påfviske igen. Hvad ha vi att skaffa med deras messor och skärseld."

"Sakta, broder", bjöd Schwanenfelz. "Du vet nog att jag är ståndaktig i vår rena lära, men ser du harmen förifrade mig och då yttrade jag ord, som ej voro öfverenstämmade med våra åsigter. Men nog är han grym, den der lömske och högmodige italienaren! Jag vill nu inte tala om hans vid dryckesbordet i förrgår afgifna löfte att inom åtta dagar tåga till Stettin och der slå hufvudet af alla de svenska generalerne; det der är bara ett tomt skryt, som ingenting har att betyda. Det är i stället verkligheten, som jag vill framhålla för dig. Du går ju sällan ut, och kan således inte få reda på så mycket som jag."

"Tala, tala", bad "mäster Hans", hvilkens harm genast lagt sig, i det han drog fram en stol och tog plats midt emot yrkesbrodern.

Schwanenfelz fortsatte:

"Du vet, att en af våra skickligaste vapensmeder, Wanfried Holtz, är varmt tillgifven vår sak. Hans pansarskjortor och harnesk äro också ifrigt efterfrågade. Nåväl, i går fick Fernando da Capua höra att Wanfried hade ett stort lager deraf undangömdt i ett magasin längre ned vid floden. Vips var den italienske röfvaren der i spetsen för ett par hundra kroater, sökte igenom magasinet från golfvet och till taket, men fann inte så mycket som en stormhatt en gång. Med ett ord: han blef så i grund lurad, som någonsin en menniska kan bli det!"

"Bra, bra!" ropade Wippenbach, "men hur hade det gått till?"

"På ett mycket enkelt sätt. Wanfried hade på omvägar fått kännedom om de kejsrliches förestående besök, och som det inte ingick i hans plan att kläda upp våra motståndare med dessa förträffliga skyddsvapen, sände han sin äldste pojke, den qvicke och skicklige Gerhard, om natten

med ett par båtar till Stettin. Nu i draget är väl hela lasten i svenskarnes händer, och deras officerare behöfva sannerligen inte skämmas för att draga på sig mäster Wanfrieds skjortor! De stå emot kroathuggen och wallonkulorna, om någon pansarskjorta gör det."

"Bra, bra!" utbrast "mäster Hans" för andra gången, "det ska' den gamle hederlige Wanfried ha sig ett tack och ett ärligt handslag för, och möjligtvis en sång vid det första gille, som blir efter vår befrielse."

"Äh", inföll Franz Schwanenfelz och hans ögon voro fuktiga, "han behöfver inte mera på denna jorden någon tack eller en väns ärliga handslag, och hvad sången beträffar, så hör han nog en vackrare sådan af himmelens englar."

"Hvad", skrek "mäster Hans" till och ryggade förskräckt tillbaka, "är han död?"

"Joo, så står det till, Han, den hederlige mannen, som aldrig låtit en lögn, äfven om nöden skulle gjort en sådan behöflig, komma öfver sina läppar, han sade frimodigt till den rasande kroaten, att han sändt vapnen till svenskarne, och att han gladde sig öfver, att på detta sätt kunna lägga i dagen sin kärlek till den rena lutherska läran. Och hvad följden blef, det kan du nog förstå. Han hade knappt hunnit tala till punkt, förrän kroaterna på sin anförares befallning kastade sig öfver honom, och inom ett par minuter var hans kropp så söndersargad, att hans bästa vänner icke skulle kunnat känna igen honom. Derefter upphängdes den döda kroppen i en galge utanför magasinet, och öfver hans hufvud lät da Capua sätta upp en tafla med denna inskrift: 'Gånge det så hvarje kättare, som ej hörsammar kejsarens bud!' När den vilde kroaten sedan red tillbaka fälde han hotande ord om oss och vår stad, och hvem vet om inte denna jul blir den sista, som vi få skåda i denna verld. Himmelen beskydde oss, och sände snart våra befriare oss till understöd!"

"Er bön är hörd, 'mäster Franz", hördes i detsamma en välljudande ungdomlig stämma från dörren, och innan de båda gamla hunno hemta sig från den bestörtning, som intog dem vid denne tredje persons uppträdande, hade en smärt ljuslockig yngling hastat fram till Hans Wippenbach och slagit sina armar om hans hals.

"Du här, Arnold, min son", utbrast "mäster Hans", och hans händer darrade våldsamt, då han lade dem på ynglingens hufvud. "Hvar har du varit under desse fyra dagar? Har du varit en fånge hos våra grymme fiender? Och hvad var det för ord du utkastade, när du så oförmodadt trädde in? Berätta, berätta!"

Arnold förtäljde, stående framför fadren, som ännu höll en af hans händer i sina:

"Fader, blif ej ond på mig. Jag kunde ej motstå det begär som mäktigt arbetade inom mig, nemligen att med egna ögon se vår befriare, och, om möjligt, gifva honom del af vår belägenhet. En natt för fyra dagar sedan smög jag mig ut ur huset, kom oantastad ned till floden och följde springande dess strand. Jag ville många gånger sjunka ned af trötthet, men faran och det mäktiga begäret höllo mig uppe. I dagningen såg jag Stettins tornspiror höja sig ur dimman. Hur glad kände jag mig ej, och hur lugn blef jag inte då jag stötte på en afdelning svenska soldater. Jag trodde till en början ej mina ögon. Var det verkligen svenska soldater, desse tarflige män, af hvilka en gråskäggig krigsbuss delade med mig sitt brödstycke, då han hörde, att jag var hungrig? O, huru olika äro ej dessa krigare mot de kejsarlige! Vänligt helsade de mig, och när jag nämnde för dem min åtrå att få se deras konung, sade den gamle gråskäggige, i det han leende pekade på en man, som red förbi, och för hvilken alla blottade sina hjessor: Se der, min gosse, det är vår kung. Jag glömmar aldrig med hvilken stolthet och på samma gång kärlek han yttrade dessa ord, och inte heller glömmar jag, om jag ännu lefde i tusen år, de känslor, som bemäktigade sig mig. Jag har ej förmåga att redogöra för dem, men det vet jag, att en oemotståndlig makt dref mig ned på mina knä, under det mina läppar stammade några ord, dem jag ej nu kommer ihåg."

"Du har sett vår befriare", utbrast fadern med glad stämma.

"Och du har kanske äfven talat med honom?" frågade Franz.

"Ja, det har jag", svarade Arnold och hans röst darrade af sinnesrörelse. "Kungen såg mig och han vinkade åt mig att stiga upp. Jag gick fram till honom, och när jag kom inom hörhåll, frågade

han mig hvem jag var och hvad jag ville. Jag berättade allt för honom, sade i hvilken belägenhet vår stad var och bad honom, och här föll jag åter på knä, att han skulle komma till vår räddning."

"Och hvad svar fick du?" inföllo de båda gamla ifrigt.

"Stig upp, min gosse", sade kungen. "Endast för Gud böjer man sitt knä. Jag är blott en svag dödlig såsom du, men om det är den Högstes vilja, skall jag inom kort komma eder och eder stad till hjälp. Res i frid tillbaka och bed våra trosförvandter, att de äro ståndaktige och ej rädas för de påvisses anklång. Gå, sade han, och såg på mig så mildt, att jag fick tårar af tacksamhet i ögonen. Men nu skola vi vara glade", utbrast den liflige ynglingen och omfamnade de båda gamle, "ty vår räddare är redan på väg!"

"Gud vare lof!", sade Hans Wippenbach och knäppte fromt händerne tillhopa. "Ännu en gång skall det kanske förunnas mig att få höra Guds rena ord predikas i våra tempel."

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.